Стойчик Т.І.

ПІДГОТОВКА КОНКУРЕНТОЗДАТНИХ ФАХІВЦІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

У сучасних умовах технічного переозброєння гірничодобувної галузі, упровадження у роботу підприємств високопродуктивної техніки фірм Atlas Copco та Sandvik, перед колективом Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею гостро постала проблема забезпечення якісною підготовкою кваліфікованими фахівцями відповідно до вимог роботодавців, де одним із шляхів вирішення проблеми стало впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку фахівців з професій гірничого профілю.

Навчальний заклад став першим і єдиним, на сьогодні, експериментальним закладом у Дніпропетровській області з упровадження елементів дуальної форми навчання *на всеукраїнському рівні*.

Виходячи з Дорожньої карти, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 23.06.2017 р. № 916 «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників», першими кроками у впровадженні стали:

– укладання угоди між Криворізьким професійним гірничо-технологічним ліцеєм та ПАТ «Кривбасзалізрудком» щодо впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників з професії «Машиніст електровоза (підземний). Люковий (гірничі роботи). Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування»;

– формування робочої групи з упровадження елементів дуальної форми навчання, до якої увійшли науковці, фахівці ПАТ «Кривбасзалізрудком», навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Дніпропетровській області, педагогічні працівники ліцею;

– проведення порівняльного аналізу навчальних планів і програм за Державними стандартами професійної (професійно-технічної) освіти з професій «Машиніст електровоза», «Люковий (гірничі роботи)», «Електрослюсар (слюсар)

черговий та з ремонту устаткування», визначення елементів упровадження дуальної форми навчання;

– розроблення робочого навчального плану з інтеграцією елементів дуальної форми навчання та врахуванням потреб підприємства. Навчальний план передбачає 28,2% професійно-теоретичної підготовки та 71,8% – професійно-практичної підготовки і розрахований на навчання молоді, яка отримала повну загальну середню освіту, з терміном підготовки 1,5 роки;

– проведення спільної профорієнтаційної роботи як у міських школах, так і з виїздом у сільську місцевість, де транспорт безкоштовно надало підприємство;

– відбір абітурієнтів з урахуванням вимог до віку, статі, освіти та медичних показань, формування навчальної групи.

Впровадженню елементів дуальної форми навчання передував ряд заходів щодо оновлення змісту професійної підготовки, навчально-матеріальної та матеріально-технічної бази, підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, зокрема:

– розроблено державний стандарт професійної (професійно-технічної) освіти з професії «Люковий (гірничі роботи)» та проект стандарту на модульно-компетентнісній основі з професії «Машиніст електровоза»;

– педагогічні працівники, методист, заступники директора, старші майстри – члени робочої групи пройшли стажування в підземних умовах шахт ПАТ «Кривбасзалізрудком»;

– створено підручники «Гірничо-прохідницькі машини і комплекси» та «Гірничі роботи», навчальний посібник «Охорона праці в гірничорудній галузі», термінологічний довідник для закладів професійної освіти гірничого профілю за участі фахівців ПАТ «Кривбасзалізрудком», які отримали гриф Міністерства освіти і науки України, та збірники завдань з професійної підготовки (вихідний контроль);

– підприємством надано ряд навчальних відеофільмів для підготовки фахівців, зокрема «Охорона праці», «Електробезпека», «Перша долікарська допомога», «Правила поведінки під час аварії у шахті» та ін.;

– за участі фахівців підприємства створено навчальні відеофільми «Шахтні перфоратори», «Залягання пластоподібних покладів» (у 3D – форматі); підприємство безоплатно поповнило кабінет «Охорони праці» засобами індивідуального захисту;

– оновлено навчальні кабінети «Технології та комплексної механізації гірничих робіт», «Охорони праці», «Будови та експлуатації прохідницьких машин», методичний кабінет;

– створено у співпраці діючі макети підземних фрагментів шахт Кривбасу із застосуванням новітніх технологій та техніки фірм Atlas Copco і Sandvik. За їх допомогою учні в процесі професійно-теоретичної підготовки мають можливість практично ознайомитись із технологічними особливостями підземного видобутку руди.

На сьогодні в рамках впровадження елементів дуальної форми навчання:

– укладено тристоронні угоди щодо професійного навчання в умовах виробництва (підприємство – учень – заклад професійної освіти);

– учні ліцею здобувають первинні професійні навички в умовах навчально-курсового центру ПАТ «Кривбасзалізрудком» та на підземних навчальних дільницях комбінату і опановують програму професійно-практичної підготовки в підземних умовах підприємства на оплачуваних робочих місцях (шахти «Тернівська», «Гвардійська», «Октябрська», «Родіна»);

– учні забезпечені спецодягом за рахунок комбінату на суму 27,7 тис. грн.;

– контроль за виконанням навчальної програми від підприємства здійснює начальник навчально-курсового центру відповідно до наказу по комбінату; від навчального закладу – заступник директора з навчально-виробничої роботи та старший майстер за окремим графіком; керівництво практичною підготовкою здійснює начальник дільниці шахти спільно з майстром виробничого навчання.

Реалізація зазначених заходів на сьогодні дала можливість подолати розрив між теорією і практикою, професійною освітою і виробництвом, де важливими перевагами стали:

– *для учня* – навчання в реальних підземних умовах гірничодобувного підприємства; заробітна плата на підприємстві додатково до стипендії (від 3 до 6 тис. грн.);

– *для гірничодобувного підприємства* – зменшення періоду адаптації випускника до підземних умов виробництва і соціального мікроклімату; формування фахівця відповідно до вимог підприємства.

Досвід впровадження елементів дуальної форми навчання та соціальної взаємодії з підприємством поширювався під час роботи дискусійної панелі, ініційованої навчальним закладом, за темою: «Співпраця з роботодавцями у впровадженні елементів дуальної форми навчання» (24 жовтня 2017 року) в рамках Дев'ятої міжнародної виставки «Інноватика в сучасній освіті – 2017» за участі представників закладів професійної освіти регіонів України, роботодавців, науковців, громадськості.

28 листопада 2017 року досвід взаємодії педагогічного колективу Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею та ПАТ «Кривбасзалізрудком» щодо підготовки конкурентоздатних фахівців презентовано на засіданні Відділення професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України.

15 березня 2018 року проведено всеукраїнський круглий стіл за темою «Сучасні погляди на підготовку конкурентоздатних фахівців у закладах професійної освіти» в рамках Дев'ятої міжнародної виставки «Сучасні заклади освіти – 2018».

Проміжні результати впровадження висвітлювались у:

– журналі навчального закладі «Методичний вісник»;

– щомісячному виданні закладу «Наша газета»;

– на сайті ліцею, де створено сторінку «Експериментальна робота» – «Дуальна освіта»;

– журналах «Професійно-технічна освіта», польсько-українському щорічнику «Професійна і неперервна освіта»;

– газетах «ОСВІТА», «Шахтар Кривбасу», «Під знаком руди і металу», «Авангард»;

– збірниках наукових праць.

У подальшому заплановано впровадження елементів дуальної форми навчання з професії «Машиніст тепловоза. Слюсар з ремонту рухомого складу» для ПАТ «Кривбасзалізрудком» та ПРАТ «Центральний гірничо-збагачувальний комбінат».

Враховуючи певний досвід, сьогодні важливо говорити і про проблеми, що виникають у процесі впровадження елементів дуальної форми навчання, зокрема:

1. Складність забезпечення оплачуваним робочим місцем учнів, які на момент проходження професійно-практичної підготовки не досягли 18 років;

2. Дуальна форма навчання адаптована до підготовки за монопрофесіями, в той час як ринок праці вимагає фахівців з інтегрованих професій;

3. Складність акумулювання професійно-практичної підготовки з інтегрованих професій у кінці терміну підготовки відповідно до вікового цензу випускників та вимог роботодавців (теоретична підготовка → виробниче навчання → виробнича практика);

4. Не визначено чітко функції майстра виробничого навчання під час опанування учнями практичних навичок у підземних умовах та можливостей контролю.